סטנוגרמה

<u>סודי ביותר</u>

פ ר ט י - כ ל
ישיבה מא/שכ"ב של הממשלה
כ"ה באייר תשכ"ב - 29.5.62

נכחו השרים: ד. בן-גוריון - יו"ר, א. אבן, י. אלון, י. אלמוגי, ל. אשכול, י. בורג, י. בר-יהודה, מ. דיין, ז. ורהפטיג, ד. יוסף, ג. מאיר, ב.ש. שיטרית, ח.מ. שפירא.

נעדרו השרים: ג. יוספטל (בחו"ל)
פ. ספיר (בחו"ל)
א. ששון

כ. כ"ץ - מזכיר הממשלה
ג. האוזנר - היועץ המשפטי

הישיבה נפתחה בשעה 15.10.

סדר היום: 503. פסק הדין בערעור במשפט אייכמן
504. מינוי סגן לשר האוצר

503. <u>פסק הדין בערעור במשפט אייכמן</u>

<u>ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:</u>

בר-יהודה שוב אתנו, אני מברך אותך.

<u>שר התחבורה י. בר-יהודה:</u>

תודה.

<u>ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:</u>

הזמנתי לישיבה זו גם את היועץ המשפטי לממשלה, לאור התפקיד שמילא במשפט זה רצוי שישתתף בישיבה זו.

לפני שאתן לו רשות הדיבור אמסור לכם על שני דברים. א) היתה לי שיחה עם מרטין בובר, שיחה שנמשכה הרבה זמן. אומר לכם בקיצור מה שאמר, הוא חושב שהוצאתו להורג של אייכמן תוליד לגנדה חדשה של אנטי-ישו לדורות, אולי לא השנה ולא כעבור שנתיים, אבל האגדה תיווצר ויהיו צרות לעם היהודי.

ב) קיבלתי הרבה מכתבים, על אחד כדאי למסור, אדם חשוב, פרופסור בפרינסטון, יהודי, נדמה לי שהוא ממוצא גרמני - ולטר קאופמן, הוא כתב הרבה ספרים, אני קראתי ספר אחד שלו, השתוממתי שיהודי באמריקה מעז לכתוב ספר כזה, זוהי הביקורת הכי קטלנית שקראתי בימי על הנצרות. הוא שלח לי עכשיו מכתב, הוא כותב לי שזאת שנת השבתון שלו, הוא יבוא לארץ להרצות לאוניברסיטה.

הוא שמח שתפסנו את אייכמן ושהיה משפט צדק, זה נותן כבוד לישראל ואין עונש גדול למדי בשביל ברנש כזה, אבל הוא חושב שזה יהיה לכבוד לישראל אם תצא הודעה, שאנו הבאנו אותו למשפט הוגן, הוקענו המעשים שלו ושל הנאצים, אין עונש גדול מדי לברנש זה, אין אנו צמאי דם - ולשלוח אותו לחופש. זה היה מראה את הגניוס היהודי בארץ.

מצאתי לנכון למסור לכם על שניים אלה.

היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:

אייכמן הובא לדין על 17 פרטי אישום, שב-12 מהם צפוי משפט מוות. כאשר חוקק החוק של פשעי הנאצים ועוזריהם קבע בית המשפט שעונש מוות הוא עונש חובה, אלא שבשנת תשי"ד משחוקק חוק דרכי הענישה הפך זה לעונש מאכסימאלי ואין זה עוד עונש חובה, אפילו לא לגבי חוק פשעי הנאצים ועוזריהם, אני רוצה לקרוא לכם שלושה משפטים מסיימים מפסק הדין שפורסם הבוקר ואלה הם: "מקומו היה לא רק בין הפעילים, אלא בין ה מ פ ע י ל י ם של הפתרון הסופי, קרי: ההשמדה הטוטאלית של היהודים באירופה. המערער לא היה קטלא קניא בין המפעילים ההם, הוא נטל חלק בראש, ולו היה תפקיד מרכזי, מכריע, ביניהם".

לגבי יחסו הנפשי של אייכמן לגבי המלאכה שהוטלה עליו אומר פסק-הדין: "המערער לא הראה מעולם לא חרטה, לא חולשה, ולא רפיון כוח או רפיון רצון במילוי התפקיד שקיבל על עצמו. הוא היה "האיש הנכון במקום הנכון" וביצע את פשעיו האיומים מכל איום מתוך שמחת לב וחדווה פנימית, לשביעת רצונו הוא ולשביעת רצונם של כל הממונים עליו".

לגבי העונש אומר בית המשפט...

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

זה נתקבל פה אחד?

היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:

פה אחד.

ועל פסק הדין נאמר: "בהחליטנו לאשר את פסק דינו וגזר דינו של המערער, ידענו יפה יפה, מה דל ומה תיוור יהיה גזר מיתה זה, לעומת מיליוני המיתות המשונות שגזר הוא על קרבנותיו. כשם שאין שם בשפת בני אדם כדי לכנות בו מעשים כ מ ע ש י המערער, כך גם אין עונש בחוקי בני אדם, שיהא הולם בחומרתו את א ש מ ת המערער. אך ידיעתנו, כי כל מידה שתימדד למערער לא תשווה, וכל שילם ועונש שיוטל עליו לא יספיק, ידיעה זו, אסור לה שתניע אותנו דווקא ל ה ק ל בעונשו של זה. הן לא ייתכן להעלות לגרדום, מכוח החוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם, את מי שהורג מאה ולשלח לחופשי או לשים במשמר ועוד לשמור מכל משמר, את מי שהרג מיליונים. בקבעו בשנת 1950 את העונש המאכסימאלי האמור בחוק הנ"ל, לא יכול היה המחוקק הישראלי לתאר לעצמו פושע יותר גדול מאדולף אייכמן, ואם אין רצוננו לעשות פלסתר את רצונו של המחוקק, עלינו להטיל על אייכמן את העונש המאכסימאלי שנקבע בסעיף 1 של החוק, הוא: עונש מיתה. גם העובדה, כי המערער - על ידי תחבולות, מנוסה מחבואים, תעודות מזוייפות וכו' - הצליח להתחמק מן הגרדום שהיה מוכן לו, בחברת חבריו בנירנברג, אינה יכולה לעמוד לו כאן, בתיתו סוף סוף את הדין לפני בית משפט ישראלי".

אני רוצה להזכיר לממשלה, שסמכותו של הנשיא היא סמכות חנינה, זאת אומרת בשעה שאנו מדברים כעת על דבר זה אני מדבר על סמכות של רחמים וחנינה בבחינת "וחנתי את אשר אחן ורחמתי את אשר ארחם". קשה לראותו כראוי לחנינה. מתוך לימוד פסקי הדין של נירנברג מותר להניח בבטחון רב, שאילו הועמד לדין יחד עם חבריו בנירנברג היה עונשו עונש מוות והעונש היה מוצא לפועל לגבי פושע כמו אייכמן. כל מה שנאמר על שטרייכר בפסק הדין של משפטי נירנברג הוא תעמולת שנאה ותעמולה אנטי-שמית, אף לא פעולה אחת, בכל זאת דנו אותו למוות והוציאו אותו להורג.

גם אני עכשיו בנסיעתי נתקלתי בכמה אישים יהודים ולא יהודים, הופעתי לפני מועדון הנשיאים בניו-יורק, הנושא המרכזי של השיחה היה משפט אייכמן - הרוב הגדול של היהודים בעולם לא יבינו גמר אחר של המשפט מאשר ביצוע פסק הדין, היו גם אחרים, אבל הם היו המיעוט. פרופסור למשפטים ששוחח אתי שיחה פרטית, אין הוא רוצה שיזכירו את שמו, לא יהודי, אמר לי: אם לא תבצעו את משפט המוות, זה רק יעיד שאין לבכם שלם או עם תפיסתו או עם משפטו, משפט זה אינו יכול להסתיים אלא בביצוע פסק דין המוות, אם החוק שלכם עוד מכיר בעונש מוות.

<u>*שרת החוץ ג. מאיר:*</u>

גם במועדון הנשיאים היו נגד ביצוע פסק הדין?

<u>*היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:*</u>

שלושה, ביניהם אחד באופן פרינציפיוני נגד משפט מוות.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

יש שתי שאלות: א) האם יש מישהו מחברי הממשלה שסבור, שצריך לייעץ לנשיא בדבר חנינה, הקלת העונש - מאסר עולם או איזה דבר אחר? אם אין חבר ממשלה כזה, נעבור לשאלה השנייה.

שר האוצר ל. אשכול:

מה שהיועץ המשפטי אמר לנו הוא, שהתערבותו של הנשיא יכולה להיות רק בדרך חנינה, זהו?

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

הוא יכול גם להקל העונש, להחליף עונש מוות למאסר עולם, אחר כך להחליף מאסר עולם ל-15 שנות מאסר ואחר כך מי יודע מה.

היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:

החוק מגדיר סמכותו של הנשיא: לחון עבריינים ולהפחית עונשים.

שר האוצר ל. אשכול:

התיתכן מה שקוראים הפחתת העונש בצרוף הודעה האומרת מדוע זה?

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

זה ייתכן.

שר האוצר ל. אשכול:

הייתי נוטה לזאת.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

אם כן, אקרא לפניכם סוף מכתבו של ולטר קאופמן (המכתב בתיקי ראש הממשלה).

היש עוד מישהו הנוטה לדעתו של אשכול?

שר המשפטים ד. יוסף:

אני רוצה לדבר נגד זה.

שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:

האם אפשר להפסיק את הישיבה למחשבה, חשבתי עד כה בכיוונים אחרים.

שר המשפטים ד. יוסף:

אני חושב שהממשלה צריכה לשקול את הדבר. אני מבקש מהחברים לזכור, שהם עלולים לשים את הנשיא במצב לא נעים, כי הוא יצטרך לחתוך את הדבר, יצטרך אולי להגיד דבר שמאד לא ימצא חן בעיני הרבה מאות אלפי יהודים, בייחוד אלה שעברו את הגיהינום של השואה, אני חושב שאלה צריכים להיות הקובעים ולא אנחנו...

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

לא, הממשלה קובעת.

שר המשפטים ד. יוסף:

אני אומר דעתי. אילו היה המצב, שמדינת ישראל העמידה את עצמה מעל כל מדינה אחרת בעניין זה, כאשר חוקקה חוק פשעי הנאצים ועוזריהם והיתה תוקקת חוק בלי עונש מוות - זוהי השקפת עולם יפה מאד, אילו החלטנו על כך בכנסת - לא היה צורך בוויכוח זה, אבל הכנסת החליטה על עונש מוות לפושעי הנאצים ואם לא לבצע פסק הדין במקרה זה, הרי זאת אומרת שאנו חושבים שזה לא היה כל כך נורא.

אך בשבילי זה לא העיקר. איני יודע למה אנו נדרשים, נתבעים לנהוג אחרת מאשר נוהגות אומות העולם. בנירנברג היו 77 פסקי דין, אם אינני טועה, שבוצעו והוצאו להורג, אף אחד לא פצה פה, מדינות גדולות או קטנות, אבל פתאום כאשר העם היהודי בא לעשות אותו דבר - זה פסול. לדעתי זה לא ייתכן, יש לנו חוק וצריך לבצע את פסק הדין. בארצות אלו אם איש אחד הורג איש שני - תולים אותו, אינו עוזר שום דבר, האם עלי להזכיר את הפניות לאין סוף לאייזנהואר בעניין הזוג רוזנברג, אינני אומר אם צדק אייזנהואר או לא, אבל פנו אליו בעניין חנינה או צ'יסמן בקליפורניה, היו גם מקרים באנגליה ובכל הארצות האחרות - על רצח איש עונשים עונש מוות.

אינני סבור שאנו צריכים בעניין כזה להיות סלחנים, החטא הוא יותר מדי גדול וזה המינימום שהוא צריך לתת את הדין על ידי זה שיפסיקו פתיל חייו.

השר י. אלמוגי:

אין לי צל של ספק, שגם אלה שהם בעד ביצוע גזר הדין, אינם מזלזלים בנימוקים החשובים ששמענו - אני, לא כל כך מבובר, אני משבח מאד את אומץ לבו של אשכול, אבל עלי לומר פסוקים אחדים - אני מגיל 10 נעשיתי ציוני בגלל דבר אחד: בעיירה שלי הלך "שגץ" והרג בחור יהודי, סתם ככה, בית המשפט הפולני לא דן אותו למות, אפילו לא ל-15 שנים מאסר, במקרה אחר דנו רוצח למות, מאז התברר לי שדם יהודי הפקר. אני זוכר מה שכתבה העתונות בארץ כשהיה הפוגרום בפשיטק, כאשר שני פוגרומצ'יקים שוחררו על ידי בית המשפט הפולני, מה אמרנו אז בארץ על המשפט הפולני.

מה זאת, אני כבר לא מדבר על אלה שהיו שם, גם אני הייתי שם, זאת - לא.

קראתי גם עכשיו ספרים, קראתי ספר בהוצאת "מערכות" על האנשים שעבדו במחתרת במלחמת העולם השנייה, על יהודי שפעל רבות במחתרת בצרפת, הוא דיבר גם על אייכמן, זה היה לפני המשפט, האם כך יבינו את הדבר, אם את בובר יבינו, יבינו שמדינת ישראל לא יכלה אחרת...

שר האוצר ל. אשכול:

תיפח רוחו בכלא.

השר י. אלמוגי:

בכלא יותר נוח לו מאשר בארגנטינה. אנו עומדים בפני סמל, נכון - העונש אינו מספיק, אבל אין עונש אחר חמור יותר. עם כל נקיפת הדעות - אני עוד הפעם מדגיש, אין אני מזלזל בדעות אלו, יש בזאת משהו, אבל אם שוקלים זאת מול זאת - אין לנו מנוס.

שר התחבורה י. בר-יהודה:

אשכול, לא הייתי מסכים, אם כי באיזה אופן שהוא הייתי מבין, אילו היית אומר: משחררים אותו, שום צורת עונש אינה מספיקה, לא יכול להיות עונש חוץ ממוות, אפשר לומר: העמדנו אותו לעמוד הקלון, אמרנו כל מה שאפשר היה לומר עליו, ולכן מה לנו עוד, אבל זה לא רק הוא, זה כל הדור. אני איני מגיע לרוח פילוסופית כזאת, יש בזאת משהו, גם כוח, אז לא חשוב אם למאסר עולם, אם ל-20 שנה או לכל תקופה אחרת, אבל אם אתה אומר לשמור אותו בכלא - איך זה אפשרי?

שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:

ביקשתי הפסקת הישיבה.

שר התחבורה י. בר-יהודה:

אני רק רוצה לומר, שאם נדבר אחרי שיסכמו בנקודה זו, אני אציע שלגבי גופתו ייעשה מה שעשו בנירנברג לגופות ההן.

<u>*ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:*</u>

זה הדבר העיקרי.

<u>*שרת החוץ ג. מאיר:*</u>

כאשר היה הוויכוח הגדול בכנסת על משפטי מוות בכלל, הייתי בעד ביטול עונש מוות, אבל כאשר דנו בחוק פשעי הנאצים, הבעתי דעתי שבמקרה זה צריך להטיל עונש מוות. אי ביצוע פסק הדין יראה לא עליונות של העם היהודי, כי אם הרגשת נחיתות של העם היהודי. אין בעולם עם אחר שהיה במקרה כזה מראה איזו דאגה עליונה לנצרות, נצרות זו דורשים רק מהעם היהודי, דורשים זאת יהודים ולא יהודים. אני לא צריכה לומר מה שכל אחד יודע, כאילו זה איזה פיצוי בעד הקרבנות, אבל היה משפט, היה פסק דין על פי חוק מדינת ישראל - זאת עשו כל העמים, זאת עשו הפולנים עם הס, זאת עשו הצ'כים עם ויסליצני, ההולנדים עם רויטר, הנורווגים עם קוויזלינג; איש לא אמר להם שהם צריכים להראות איזה רגש עליון, רק מאתנו דורשים זאת, כי עוד לא התרגל העולם לראות את עם ישראל כמו יתר העמים.

אינני מוכנה ללכת עם הפילוסופים, אין אנו צמאי דם, יש לי צער על דבר אחד - שבחור יהודי יצטרך לעשות זאת, אבל זה יהיה לו לכבוד, אני נגד כל מחשבה...

<u>*ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:*</u>

נגד מחשבה אי אפשר להיות.

שרת החוץ ג. מאיר:

אני יודעת מאלו מקורות באו כל המחשבות הללו, כל דרך הארץ להן, אבל אני מתנגדת לכך.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

יש הצעה להפסיק את הישיבה, מדוע אי אפשר להפסיק אותה, אפשר להפסיק את הדיון, אבל יש דבר אחד שמוכרחים לדון עליו - ביצוע העונש, זה ידרוש סדרים מסויימים, שאינם דרושים במקום אחר, כי אין אנו צריכים שהמקום שייקבר שם ייהפך למקום קדוש...

שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:

גולגותא.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

לא למסור את הגופה למשפחה...

שר המשפטים ד. יוסף:

זאת עשו גם בנירנברג.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

עלינו להחליט בדבר. אפשר להחליט בזאת ואם החברים רוצים עוד להמלך עם מחשבתם ועם מצפונם - יעשו זאת, אבל נחליט אנו מה עלינו לעשות.

מתי הוא עומד להגיש את בקשת החנינה?

היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:

אולי עוד היום, הוא עומד מחר לעזוב את הארץ.

שר המשפטים ד. יוסף:

פה יש תפקיד לשר המשטרה, הוא יצטרך לתת הוראה למנהל בתי הסוהר, אם הנשיא לא יחון אותו ולשם זה אנו מציעים לפרסם מחר בבוקר ב"רשומות" תיקון לסעיף 302 בתקנות בתי הסוהר, התיקון יבוא במקום סעיף 302 הקיים וזוהי ההצעה: לאחר שנתלה האדם והודיע הרופא שכבר יצאה נשמתו תהיה הגופה תלויה שעה אחת ולאחר כך יורידוה ונציב בתי הסוהר יורה מה לעשות בה.

היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:

זהו שינוי לגבי המצב הקיים, המחייב למסור את הגוויה למשפחה, רצינו שלא יהיה מקום לעלייה לקבר.

שר המשפטים ד. יוסף:

כמו בנירנברג - שרפו את הגופות ופיזרו את האפר.

<u>*ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:*</u>

זאת שרציתי, שנחליט שלא ישאר זכר לו.

<u>*שר המשטרה ב.ש. שיטרית:*</u>

צריך להוסיף שזה מבטל את הנוסח הקיים.

<u>*היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:*</u>

זה במקום סעיף 302, המחייב למסור את הגופה למשפחה, אבל סעיף 302 החדש מבטל את הישן, זוהי לשון החקיקה...

<u>*שר המשפטים ד. יוסף:*</u>

זה ברור.

<u>*היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:*</u>

כך היא הטכניקה. פקודת הפרשנות מחייבת טכניקה זו.

<u>*ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:*</u>

אם מדובר על פקודה, טוב.

השר י. אלמוגי:

יש זמן קבוע להגשת בקשת חנינה?

שר המשפטים ד. יוסף:

זמן מתקבל על הדעת הדרוש להגשת הבקשה.

שרת החוץ ג. מאיר:

אני רוצה לשאול, האם הסעיף החדש הוא לגבי כל המקרים?

שר המשפטים ד. יוסף:

הלא אצלנו אין עונש מוות.

שר העבודה י. אלון:

רק לגבי הנאצים.

שרת החוץ ג. מאיר:

לא, גם בגידה בשעת מלחמה.

שר התחבורה י. בר-יהודה:

פה כתוב כפי שיורה נציב בתי הסוהר, הוא יכול להורות גם למסור הגופה למשפחה?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

מה הם ההיסוסים למסור את הגופה למשפחה?

שר המשפטים ד. יוסף:

יעשו אותו לקדוש.

שר העבודה י. אלון:

יתווסף קבר קדוש.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני חושש מפני דבר אחר, הנאצים יחפשו אותו בכל מקום.

שר המשפטים ד. יוסף:

הוא לא ייקבר.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

קבר ישו, גם הוא לא ידוע איפה נקבר, אבל הנוצרים מצאו מקומות ליחסם כקבר ישו.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

בנירנברג הודיעו על השריפה או פיזור האפר?

היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:

בפסק הדין, בדין וחשבון הרשמי אין על כך דבר, אבל יש גם ספרות כללית, בה מדובר על כך.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

שמא יהפכו איזה מקום אחר לקבר קדוש, מה זה יואיל לנו, מה נפקא מינא הגדול, אם יהיה לו קבר או יעשו אותו לקדוש בלי קבר. פשוט אינני רואה ההבדל הגדול, הענקי בין זה לזה.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

איני רוצה להביא דוגמה, כי כל דוגמה יהיה בה חילול השם. זה יהיה מקום קדוש, אבל יש הבדל אם זה לגבי מקום פיסי או לא.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אם אנו לא מביאים אותו לקבר, אלה היושבים בארץ ייטפלו לאיזה דבר, אם ההמונים רוצים, אין בפניהם מניעה.

אני הייתי מציע להשאיר את הסעיף ללא שינוי ואם יבקשו את הגופה - למסור להם.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

יש לי הרושם שהרוב מתנגד לכך.

שר העבודה י. אלון:

כיוון שלא ברור מתי יבוצע פסק הדין, האם אין סכנה שיהיה זמן לחטיפת בני ערובות בשגרירויות?

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

יש איומים, יש הרבה איומים, אני יודע גם על איום קונקרטי, בתי נמצאת עם שני בניה בלונדון, היא קיבלה מכתבי איום.

שרת החוץ ג. מאיר:

בעתון היה על אשכול.

שר העבודה י. אלון:

דבר שני בעקבות דברי אמיתי - אני מציע ששריפת הגופה ופיזור האפר בים מחוץ למים הטריטוריאליים הישראליים ייעשה בנוכחות משקיפים זרים.

שר המשפטים ד. יוסף:

זוהי שאלה נוספת.

שר התחבורה י. בר-יהודה:

נתברר לי שצריך לומר אמיתי.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

כך פסק היושב-ראש.

שר התחבורה י. בר-יהודה:

היות ויש שמא, הוא רוצה להבטיח ודאי.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

הגדרה נכונה מאד.

שר התחבורה י. בר-יהודה:

אם אתה תמסור את הגופה, בזה אתה אינך מבטל גם את השמא, יבואו ויאמרו באיזה מקום תלו אותו, נשאר איזה מקום, בהצעתך אתה אינך מבטל שום שמא, אבל אתה יוצר נוסף לזאת איזה ודאי איום.

<u>*ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:*</u>

הפסוק שאמרת ממצא את העניין.

<u>*שר המשטרה ב.ש. שיטרית:*</u>

רציתי לעורר בעייה משפטית, אם אני יכול להתקין תקנה כזאת, לפי סעיף 94 בסמכות שר המשטרה להתקין תקנות, סעיף קטן 19 אומר: עניין אחר כלשהו הדורש הסבר לשם הגשמתה היעילה של הפקודה הזאת, מה "הגשמה יעילה" יכול שר המשטרה לטעון פה. הפקודה אינה כוללת שריפת גוף האדם לאחר שנתלה, ישנה הנחה שצריך למסור את הגופה לקרוביו, זה איזה דבר שונה.

<u>*שר המשפטים ד. יוסף:*</u>

זה לא חשוב, כי הממשלה תחליט מה שתחליט, האחריות היא על הממשלה.

<u>*היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:*</u>

הואיל וזוהי שאלה משפטית, אולי תרשו לי, אני בקצרה אסביר את המצב המשפטי. פקודת בתי הסוהר מקנה לשר המשפטים את הסמכות להתקין תקנות. זוהי פקודה מנדטורית מ-1946. הנציב העליון, שהיתה לו הסמכות לפי פקודה זו, השתמש בסמכות שהיתה לו והתקין תקנות. נכון שהמחוקק המנדטורי קבע במלים מפורשות לגמרי את הסמכות להתקין תקנות בקשר לביצוע פסקי דין מוות, גם אילו לא היה קובע במלים מפורשות - אף על פי כן אפשר היה להתקין תקנות, אנו לא באים כאן לשטח חדש. יש סעיף 302, אנו משנים רק דבר אחד, במקום למסור את הגופה למשפחה כפי שכתוב כיום בתקנות, אנו מחליפים את תקנות המנדט, אנו קובעים שיטפלו בגופה בדרך שנציב בתי הסוהר יורה עליה. אין כל הקניית סמכות מסויימת לא להרוג

אדם, אבל צריך לקבוע אופן הביצוע שלאחר זאת, גם לזאת דאגנו, להתקין מכוח החוק תקנה.

עכשיו השאלה שנתעוררה - אם מותר לי לייעץ, הרי הסמכות שנתונה לשר המשטרה היא סמכות כללית לצורך ביצוע פקודת בתי הסוהר, העניין הכללי כולל גם הסמכות להתקין תקנות. גם אילמלא היה סעיף זה, ואם ישנו צורך לקבוע דבר, הרי לית מאן דפליג, שהוא רשאי להוסיף תוספת זאת.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

יש סמכות לממשלה לעשות חוקים, להתקין תקנות שעת חרום שתוקפן שלושה חודשים, גם בניגוד לחוקים קיימים מלבד בענייני בחירות...

היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:

נכון.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

האם לא יהיה בטוח יותר, על מנת שלא תהיה שום טענה, שהממשלה תעשה זאת ולא שר המשטרה?

היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:

למה תעשה זאת הממשלה.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

הממשלה תבטל סעיף 302 ותסמיך את שר המשטרה להתקין תקנות.

שרת החוץ ג. מאיר:

אם לממשלה יש זכות לחוקק חוקים גם בלי הכנסת ושלושה חודשים ניתן לכנסת לערער...

שר הדתות ז. ורהפטיג:

רק בהגבלה.

היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:

בענייני שעת חרום.

שר המשפטים ד. יוסף:

זו אינה שעת חרום.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

ישנו חוק שזו שעת חרום, חוק זה לא נתבטל, מבחינה חוקית נמצאת המדינה בשעת חרום. אני אומר זאת לגבי הצד המשפטי הפורמאליסטי.

שר החתבורה י. בר-יהודה:

משהו על הצד הפורמאלי ומשהו על הצד הלא פורמאלי. הרי מדובר על איזה דבר, ששם כתוב מה ייעשה עם הגופה אחרי ההוצאה להורג - אחת מהשתיים, אם זה היה 40 שנה בסדר - זה יהיה בסדר גם עכשיו כשמדברים על מה לעשות בגופה, אלא מדברים אחרת. זו אינה המצאה חדשה, אלא יש סעיף הקובע דרך מסויימת ואנו באים לשנות ולקבוע דרך אחרת.

שנית - ייתכן שהעניין הזה הוא קצת לא פשוט, שר המשטרה שהוא בזאת המוציא לפועל, רוצה להסתמך על דעת הממשלה. אני בעד זה שתהיה החלטת הממשלה, שהיא חושבת שצריך לעשות זאת ועל אחריות הממשלה כולה, אבל הצורה פשוטה יותר. ייתכן מאד שזה מתאים למצב הקיים, יכול להיות שקיים חוק שעת החרום, אבל לא הייתי אומר, שהוצאתו להורג מעוררת שעת חרום. לא הייתי רוצה שמישהו יאמר, שהוצאתו להורג של הצורר מעמידה אותנו בפני שעת חרום. אני חושב שלא צריך לומר זאת.

שר המשטרה ב.ש. שיטרית:

יש דבר הידוע גם לסרוואציוס, הוא כתב צוואה ובצוואה כתב, שישרפו את גופו ויחלקו את האפר לחלקים שונים, חלק ימסרו לבניו וחלק יקברו בגנו.

שר הסעד י. בורג:

פלגינן דיבורא, אנו שורפים את גופתו.

<u>*שר המשפטים ד. יוסף:*</u>

זה חשוב לשמוע, הוא רצה שישרפו את גופתו.

<u>*ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:*</u>

אותי מעניין הצד הפורמאליסטי, אני רואה שסעיף זה אינו חלק של פרק ז'...

<u>*היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:*</u>

זה סעיף התקנות, לא של הפקודה.

<u>*ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:*</u>

פקודה מנדטורית יש לה תוקף של חוק, אבל זוהי תקנה מתקנות בתי הסוהר, אם שר המשטרה חושש לתקן תקנה זו, אולי נעתיק הסמכות לשר המשפטים.

<u>*שרת החוץ ג. מאיר:*</u>

אני מתנגדת לכך, היות והסמכות בכללה לפי פקודת בתי הסוהר היא בידי שר המשטרה, אם עכשיו מתעורר צורך לעשות שינוי, הרי יתעורר ויכוח בציבור ויאמרו, ששר המשטרה לא הסכים להתקין תקנה והממשלה היתה צריכה למסור הסמכות לשר אחר.

שר המשפטים ד. יוסף:

הסעיף שאנו מציעים אינו קובע מה יעשו בגופה, אלא אומר שייעשה בה בדרך שיורה נציב בתי הסוהר ונציב בתי הסוהר יקבל הוראה משר המשטרה.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

מי מבטל את התקנות?

שר המשפטים ד. יוסף:

שר המשטרה.

שר התחבורה י. בר-יהודה:

התקנות הוא הוציא על יסוד פקודה זו והוציא הרבה תקנות.

שר המשטרה ב.ש. שיטרית:

יש תקנה מה לעשות לאחר התליה, אם משנים - רוצה אני שזה יהיה על דעת הממשלה.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

ברור שזה נעשה על דעת הממשלה כולה. פירוש הדבר שאנו משנים סעיף 302 לפי הצעת הנוסח של שר המשפטים על דעת הממשלה כולה.

שר המשפטים ד. יוסף:

בעקבות מה שהיה בנירנברג, אני מציע שבשעת התליה יהיו נוכחים עתונאים...

שר החינוך והתרבות א. אבן:

לא צלמים.

שר המשפטים ד. יוסף:

גם לא כל העתונאים, שלא יוכלו לבוא בטענות שהתעללו בגופה. יהיו נוכחים שני עתונאים מהארץ ושני עתונאים מחוץ לארץ, לפי הצעת האיגוד שלהם, וגם כומר.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

גם בשעת השריפה?

שר התחבורה י. בר-יהודה:

בשני הדברים.

שר האוצר ל. אשכול:

הענייין השני חשוב יותר מאשר הראשון.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

היתה הצעה של שפירא לדחות את הישיבה, זאת כי היתה הצעת אשכול, עלינו להחליט אם יש לנו עמדה או צריך להתכנס עוד הפעם, מי תומך בהצעת אשכול?

שר הסעד י. בורג:

אני מבין שזה אינו עניין של הצבעה פורמאלית. אנו יושבים ומתרשמים בהלך הרוח, אלה גם מומנטים שאדם עומד מול מצפונו, מול ההיסטוריה וצריך לומר את דברו ואני רוצה לומר: בעניין זה חשבתי הרבה, אמנם אין זו ערבות שאני חושב נכון. דיברתי בחודש דצמבר עם הרבי שלי - זה אינו חסיד, אלא הרבי שלי בהלכה בשווייצאריה, איש זקן עד למאד, קיבלתי דעתו. דעתו היתה זאת. מדינת ישראל אמרה מה שאמרה במשפט, היא יכולה להרשות לעצמה לתת לרוצח למות יום יום מחדש. אני אינני יכול להעלות המושג חנינה בקונטכסט זה. אם זה צריך להקרא באופן פורמאלי חנינה...

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

חנינה או המתקת הדין.

שר הסעד י. בורג:

גם לא המתקת הדין, אבל אם ישנה אפשרות של "תלוי ועומד", שגזר הדין יהיה תלוי בפניו מדי יום ביומו וזאת לא לשם השתמטות והתחמקות מהכרעה, אלא לאחר ששאלתי וקיבלתי דעתו של אדם, שאני מאד מחשיב אותו, שאלתי אנשים בעולם מפעם לפעם מה דעתם, הדעות חלוקות. יכולים לומר מה שאדם יותר גלותי - הפחד אצלו יותר גדול, מי שעזב את הגולה ויושב בארץ - הפחד אצלו קטן יותר. אין לי 100% של נעימה אחת. אני רוצה לומר דעתי - אם אפשר להשאיר אותו במצב זה, שכל יום יכולים לבצע פסק דינו - אני רוצה בזאת, אם כי זה אכזרי...

השר י. אלמוגי:

ואם לא?

שר הסעד י. בורג:

האם יצביעו כאן, איני יודע אם הממשלה מוכרחה לעשות זאת.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

הממשלה מוכרחה לעשות זאת, הנשיא יבקש לדעת דעת הממשלה, אי אפשר להתחמק.

שר המשפטים ד. יוסף:

יש החלטת בית הדין - יוציאו אותו להורג.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

גם אני ככל אחד מאתנו התחבטתי הרבה זמן בעניין זה. מבחינה עקרונית אינני יכול לבלוע את הגלולה המרה של עונש מוות, אם כי אין לי פה היסוסים מצפוניים במקרה זה ובעיקר שכל כך הרבה גואלי דם חיים אתנו, יש גם עניין זה "כי יחם לבבו" ואינני יודע אם אנחנו יכולים כך להסתגר מפני רגש זה. לכן אני מתנגד לעניין החנינה או לא חנינה, יותר מבחינה תועלתית מאשר מבחינה מצפונית. כך הבינותי את הצעתו של מר אשכול, לא מבחינה עקרונית עליה מדבר קאופמן, אלא מה זה יכול להביא לעם היהודי בעולם כולו.

אני מסכים בעצם להנחה, שזה יביא בעקבותיו ליבוי של יצרים אנטי-שמיים ומאד יש לחשוש לכך, שמי יודע אם לא יעלה זה גם בקרבנות, אבל מאידך גיסא, אם אני שוקל תועלתיות נגד תועלתיות, מה יש לעומת זאת - גישה תועלתית, רגש הפקרת דם ישראל ורושם קשה ביותר, שכל חנינה תעשה בחלק האחר, בחלק המזרחי, יאמרו שזה פשוט צעד של התפייסות לגרמניה המערבית וזה יכול להביא שוב הפעם לואכחאנאליה אנטי-יהודית; אם אני שוקל תועלתיות נגד תועלתיות, אין לי עצה וברירה, אלא לבצע פסק הדין.

לעומת זאת אני מתנגד גם היום כמו שהתנגדתי גם אז לתיקונים בתקנות או בחוקים לצרכי משפט זה. "ואהבת לרעך" - על זאת חייבים אנו תמיד, לא נקיים זאת פה במלים, אבל למה לנו לשם נקמה לתקן התקנות, אם יש למסור את הגופה למשפחה לפי התקנות - יש למסור. אני יודע הסכנה בזאת, אני רואה סכנה מול סכנה, אני חושב שאין לתקן תיקון זה בתקנות.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

בעניין השני הסכמנו שנתקן את התקנות, יש לראות זאת כהחלטה, שבמקרה שיוצא להורג לא תימסר הגופה למשפחה, אם דעתך אחרת צריך אתה להציע לבטל את ההחלטה קודם.

שר העבודה י. אלון:

צר לי שאייכמן מוסיף להתעלל בנו גם עכשיו ומכריח אותנו להוציא לפועל פסק דין מוות, אבל אין מנוס, זה רוצח עמים. העונש צריך להיות ברור ונחרץ. אין ספק שהוצאת פסק הדין לפועל תעורר גם תגובות שליליות בחוגים מסויימים, אבל אי הוצאת פסק הדין לפועל תעורר תגובות שליליות בחוגים גדולים יותר ויקרים לנו יותר.

אני מזהיר מפני השהיה, כי ברור שהשהיית התלייה תיתן אפשרות לתפוס בני ערובה. פסק הדין צריך להיות מבוצע בהקדם האפשרי, לא צריך לתת שהות כל שהיא לידידיו.

הוצאתו להורג בחשבון ארוך תגרום לפחות אנטי-שמיות פעילה והתנגשות ביהודים מאשר חנינתו או המתקת הדין.

נוציא פסק הדין לפועל בהקדם האפשרי, אם אפשרי תוך שעות, כפי שהחוק מטיל עלינו.

היועץ המשפטי לממשלה ג. האוזנר:

הצעתו של שר הסעד אינה אפשרית מבחינה חוקית. זה עתה פסק בית המשפט העליון בדבר סמכויות הנשיא בפסק דין מנחה ועקרוני - בית המשפט העליון קיבל דעתנו, שלנשיא יש בין השאר גם סמכות להמיר עונש מאסר בעונש מאסר על תנאי, אבל בדבר אחד אין לו סמכות - דחיית ביצוע העונש, באשר אם הוטל

העונש - הביצוע מיידי, אף הנשיא אינו יכול לדחות ביצוע העונש אף שהוא מקור וההתגלמות של כל זרועות השלטון, הוא לא קיבל סמכות זאת מהחוק, אי אפשר לדחות ביצוע פסק הדין. ייתכן שיש לנשיא צורך של שהות של ימים אחדים או של שעות אחדות להתייעצות, אבל אין אפשרות לדחות ביצוע פסק הדין, על מנת שביצועו יהיה תלוי ועומד. משהנשיא נותן החלטה לא לחון - ההחלטה טעונה ביצוע מיידי.

שר האוצר ל. אשכול:

אצלי השאלה אינה של מצפון, לא נקיפת מצפון - מישהו הזכיר מלה זו, במקרה זה, יצור זה שנקרא אדם אינו מתקשר אצלי עם מצפון, אולי עוד פחות מאשר חיה טורפת; זה גם לא "מה יגידו גויים", אם ליהודים מותר או אסור להוציא לפועל פסק דין מוות נגד אייכמן. אני מהרגע הראשון, מרגע תפיסתו אמרתי לעצמי: אילו אפשרי היה שלאחר המשפט יתהלך בעולם עם אות קין במצחו ויתייחסו אליו כאל קין - זה הרבה יותר מאשר חמש הדקות של ביצוע פסק הדין. ניסיתי לדבר עם כמה אנשים, אני יודע שאין זה ניתן, כנראה ייגמר העניין בחמש הדקות של הוצאת פסק הדין לפועל.

שר העבודה י. אלון:

יכתבו ספרים.

שר האוצר ל. אשכול:

גם כך יכתבו ספרים.

בכל זאת רציתי לשאול, אינני רואה עצמי כל כך איש המצפון עד כדי נקיפת מצפון, אם יכולים להיות מקרים שאפשר להשתמש במלה חנינה לגבי עונש מוות, דווקא במקרה זה אינני תופס מלה זו.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

עלינו להחליט, בראשונה החלטה בעניין תקנות בתי הסוהר.

מ ח ל י ט י ם : א) ליפות כוחו של שר המשטרה לתקן, על דעת הממשלה, את התקנה 302 לתקנות בתי הסוהר, 1925.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

עלינו לקבל החלטה גם בעניין החנינה, זה יגיע לנשיא, הנשיא ישאל את דעת הממשלה. הצעת בורג, לדברי היועץ המשפטי נגד החוק.

שר הסעד י. בורג:

אני מציע להצביע הצבעה נסיונית את הצעת אשכול ולאחר ההצבעה הנסיונית הצבעה סופית.

להצעת השר אשכול - 2 קולות.

ראש הממשלה ושר הבטחון ד. בן-גוריון:

לאחר ההצבעה הנסיונית הצבעה סופית.

מ ח ל י ט י ם : ב) (פה אחד) לא להמליץ בפני נשיא המדינה על מתן חנינה לאדולף אייכמן.